

Якісне сіно – необхідний компонент високих надоїв

Сіно – це цінний компонент раціону, джерело протеїну, енергії, макро- та мікроелементів. У сіні, як в ніякому іншому кормі, збалансований вміст швидкодоступних та повільнодоступних енергії та протеїну.

Середній показник надоїв з однієї корови в рік в європейських країнах зріс на 440 л за останні 10 років. З них за рахунок грубих кормів отримували в середньому 371 л. Тобто для того, щоб мати показник в 5000 л в рік лише з грубих кормів (без концентратів) потрібно мати грубі корми найвищої якості. Зокрема потрібно звернути увагу на сіно. Його не можна розглядати лише як структуроутворюючий елемент. Сіно – це цінний компонент раціону, джерело протеїну, енергії, макро- та мікроелементів. У сіні, як в ніякому іншому кормі, збалансований вміст швидкодоступних та повільнодоступних енергії та протеїну. Сіно практично не потребує балансування концентратами. Отож, якщо Ви прагнете високих надоїв, Ви мусите мати хороше сіно.

Протеїн із сіна, особливо із сіна люцерни, є більш стійкішим до розкладання у рубці в порівнянні з протеїном із сінажу. Крім того, сіно позитивно впливає на азотний баланс рубця, стабілізуючи його роботу. Сіно високої якості надзвичайно позитивно впливає на фізіологію та здоров'я, а також і на продуктивність корови. Збільшення частки високоякісного сіна в раціоні корови – це, автоматично, збільшення вмісту білка у молоці.

Якщо виділити ТОП-5 причин, що стримують розвиток молочних ферм в Україні, то серед них обов'язково буде брак якісного сіна. Раціон для високопродуктивних корів для забезпечення високої перетравності та збереження здоров'я повинен містити достатньо структурної клітковини. Кукурудзяний силос часто пересушений і тому дуже м'якою нарізки, а, отже, на структурність майже не впливає. Основну роль в структурності

відіграє сінаж. Проте, самого сінажу недостатньо. Щоб на 100% забезпечити потребу корови в структурній клітковині потрібно 20-25 кг СР сінажу в день, а це зробити неможливе в рамках українських раціонів. Тобто, потрібні додаткові джерела структурності раціону. Лишається сіно та солома. І тут всі переваги на стороні сіна – це не лише джерело структурності раціону, а й джерело енергії, протеїну та перетравної клітковини. На боці соломи лише одна перевага – вона є в достатній кількості.

Люцернове сіно високої якості без примусового просушування заготовити значно важче, аніж навіть люцерновий сінаж. Причина у стеблі, яке дуже важко висушити і при цьому не втратити головного джерела поживних речовин – листя. Щоб заготовити відмінне сіно, потрібно дотриматися певних вимог.

Як і для сінажу, для сіна важливим є правильний вибір фази розвитку рослини для кошу. Вчасно скошене сіно – це оптимальний вміст білка, енергії та клітковини. Злакові трави косять в фазі до викиду колоса, бобові – на початку бутонізації. Для заготівлі сіна без примусового досушування потрібне «вікно» у 3-6 сонячних та вітряних днів. Косарка для злакових трав повинна бути обладнана бітерною плющилкою, для бобових – вальцевою. Надзвичайно важливо косити на достатню висоту (лугові трави – 5-7 см, бобові – 8-12 см, озимі злаки – 12-15 см).

Стерня такої висоти забезпечить «повітряну подушку» під валком, яка гарантує рівномірне просихання сіна. Вологу масу (роса, після дощу) не косять. Валок після косарки має бути відрегульований на максимальну ширину, але не ширше колії трактора. Їздити по вологій масі заборонено.

Злакові трави ворухимо одразу за косаркою. За необхідності ворухимо ще раз наступного дня – це пришвидшить висихання. Ворухити бобові трави потрібно лише у випадку врожайності більше 10 т/га, або на масу впавав дощ. Ворухимо слідом за косаркою. Щоб запобігти втраті листя ворухіння проводимо максимально бережно. Робочі органи

ворушилки повинні обертатися якомога повільніше. Для цього оберти ВОМа трактора мають бути 400 до 450 об/хв. На МТЗ включаємо оберти ВОМа 540 об/хв. та вищу передачу, тримаємо низькі оберти двигуна. На іноземних тракторах встановлюємо оберти ВОМа на 750 об/хв., та тримаємо оберти двигуна на 1600 об/хв. Швидкість руху трактора – до 6-8 км/год. Якщо урожайність менша 10 т/га, косили з вальцевою плющилкою і маємо стабільну погоду – люцерну ворушити не варто. Завдання для швидкого просихання – кожен листочок повинен бачити сонечко. Якщо врожайність низька і широкий валок від косарки це забезпечує, то від ворущіння можна відмовитися. Якщо врожайність посередня і за косаркою рослини лежать одна на одній, а після ворущіння лежать в один шар, то одного ворущіння слідом за косаркою достатньо. Якщо ж врожайність настільки висока, що навіть після ворущіння маса лежить в кілька шарів одна на одній, то, за певний час, варто провести повторне ворущіння.

Злакове сіно валкують – при вологості близько 20%, яка досягається після скошування за стабільної погоди через 2-3 дні. Люцернове сіно після просихання до 50-60% вологості (листя ще не повинно бути крихким) згрібають у валок. Цей валок залишають на полі ще на 4-6 днів. Валкувач працює на оборотах ВОМа 400 до 450 об/хв. Швидкість не вище 8 км/год.

Підбирають злакове сіно за вологості близької до 15%. За такої вологості щільність рулону можна встановлювати максимальну. Не пресують його лише у росу. Люцернове сіно більш вибагливе до умов, за яких його можна пресувати. Підбирають його зазвичай з вологістю дещо вищою за 15%, але рулони при цьому роблять максимально рихлими в серцевині, щоб маса досохла вже в рулоні до оптимальних 15%.

Найкращий час для цього, коли атмосферна вологість підвищена, зазвичай це ніч. Люцернове сіно не можна пресувати в росу, оскільки тоді буде високим ризик зігрівання та плісняви. А також не варто підбирати люцернове сіно в обідню пору, коли висока температура і можна втратити багато листочків.

Періодично потрібно визначати вологість заготовленого сіна. При вологості вище 15% сіно не зберігається. Виникає загроза пліснявиння, що значно знижує вміст корисних речовин в сіні. Оптимальним для зберігання є вміст вологи на рівні 12-15%. Вологість можна визначати візуально: типове забарвлення для сіна, листя легко кришаться при розтиранні пальцями, стебло тверде, вузли помітно зменшенні і досить тверді, долоні при розриванні пучка сіна перекручуванням залишаються повністю сухими. Увага: особливо перевіряємо стан вузлів, вони висихають

найповільніше. Вузол необхідно розірвати (нігтями) при цьому не повинна відчуватися вологість, а забарвлення має бути не яскраво-зеленим.

Більш точним є визначення вологості за допомогою вологоміра. Щуп вологоміра втикають у тюк чи рулон із різних боків, щоб перевірити вологість в різних зонах.

Підбирати можна квадратним пресом, рулонним чи причепом-підбирачем. Для квадратного пресу чим менша кількість ударів пресувального поршня (це заводські параметри), тим менше оббиватиметься листя. Ступінь пресування має бути якомога меншою 100-120 кг сухої речовини у 1 м³. Рулонний прес має бути налаштований на найнижчу ступінь пресування серцевини. Ядро рулону має бути рихлим. Сіно пресують лише в рулони з низькою щільністю для забезпечення вентиляції, але такі рулони затікають. Тому сіно в рулонах має зберігатись під накриттям.

В 2015 році німецький науково-дослідний інститут провів дослідження на базі 20 ферм в Саксонії. В раціоні корів 1 кг соломи замінили на 1 кг люцернового сіна. За місяць нового раціону рівень споживання сухої речовини зріс на 1,2-1,4 кг на корову в день. Надій зріс на 3,2 кг в перерахунку на базис. Вартість раціону при цьому змінилася на різницю в вартості 1 кг сіна та соломи. Кожен кілограм соломи, яку ви даєте високопродуктивним коровам, зменшує денний надій на 3,2 кг, проте багато підприємств в Україні змушені додавати солону в раціон, щоб забезпечити структурність. Вони просто не мають достатньої кількості сіна. Високоякісне сіно з бобових заготовити важко, але робити це потрібно. Погода в Україні часто не сприяє, оптимального теплого вікна в 5-6 днів з вітром і без опадів, та ще й в час, коли травостій в оптимальній фазі, трапляється не часто. Саме велика залежність від погоди має звернути увагу аграріїв на чітке дотримання технології. Чим менше у нас інструментів для впливу, тим віртуозніше ми маємо ними володіти. Сіно – це забезпечення структури корму, джерело протеїну, енергії, мікро- та мікроелементів, самозбалансований компонент раціону. Високоякісне сіно – це необхідний крок на шляху до високих надоїв.